

Monika Świetlińska, Michał Roman

Koło Naukowe Ekonomistów

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Źródła utrzymania studentów i ocena systemu przyznawania stypendiów na Wydziale Nauk Ekonomicznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Wstęp

Student to osoba kształcąca się na studiach pierwszego lub drugiego stopnia albo jednolitych studiach magisterskich¹. Do swojego rozwoju naukowego potrzebuje środków finansowych. Środki te mogą być pozyskiwane od rodziny, z podjętej pracy zarobkowej lub z uzyskiwanych stypendiów uczelnianych.

Możliwość ubiegania się o świadczenia pomocy materialnej mają wszyscy studenci niezależnie od systemu studiów. Stypendia dają duże możliwości finansowe osobom uczącym się na uczelniach. Można wymienić następujące rodzaje stypendiów²:

- stypendium za dobre wyniki w nauce przyznawane jest osobom, które osiągnęły wysoką średnią ocen oraz zaliczyły rok studiów do końca sesji i terminowo złożyły indeks w dziekanacie;
- stypendium socjalne przysługuje studentom znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej. Wysokość dochodu rodziny uprawniająca do ubiegania się o świadczenie nie może być wyższa niż 602 zł/osobę miesięcznie;
- stypendium mieszkaniowe mogą otrzymać tylko studenci studiów stacjonarnych z tytułu zamieszkania w domu studenckim lub w obiekcie innym, jeżeli codzienny dojazd z miejsca stałego zameldowania do uczelni utrudnia lub uniemożliwia studiowanie. Przyznawane jest także na podstawie uzyskanego dochodu na członka rodziny;

---

¹ Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, Dz.U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365.

² Tamże.

- stypendium na wyżywienie przysługuje podobnie jak w przypadku stypendium socjalnego. Do wniosku należy dołączyć informację o dochodach wszystkich członków rodziny wnioskodawcy potwierdzoną stosownymi dokumentami;
- stypendium sportowe uzyskuje student, który spełnił następujące warunki: posiada wpis na kolejny rok studiów, nie powtarzał roku studiów w okresie zaliczonych lat studiów, uzyskał w okresie zaliczonych lat studiów udokumentowane wysokie wyniki sportowe we współzawodnictwie krajowym lub międzynarodowym;
- stypendium dla osób niepełnosprawnych może otrzymać student z tytułu niepełnosprawności potwierdzonej orzeczeniem właściwego organu. Stypendium to przyznawane jest na wniosek osoby zainteresowanej, począwszy od I roku studiów. Głównym kryterium wyboru jest orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie traktowane na równi z nim. Stypendium przyznawane jest niezależnie od sytuacji materialnej studenta.

W dalszej części artykułu zaprezentowano wyniki badań na temat źródeł utrzymania się studentów i oceny systemu przyznawania stypendiów na jednej z warszawskich uczelni wyższych.

Cel i metoda badań

Celem badań było poznanie źródeł utrzymania się i ocena systemu przyznawania stypendiów studentom na Wydziale Nauk Ekonomicznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie³. Do realizacji badań wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego z techniką ankiety według standaryzowanego kwestionariusza. Badania przeprowadzono na liczącej 327 osób grupie studentów stacjonarnych studiów Wydziału Nauk Ekonomicznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego takich kierunków, jak: ekonomia, finanse i rachunkowość, logistyka, zarządzanie. Badania zrealizowano w 2010 roku. Respondentów dobrano w sposób przypadkowy. Poniżej zaprezentowano charakterystykę społeczno-demograficzną badanych respondentów (tab. 1).

---

³ Szerzej na temat Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie oraz o Wydziale Nauk Ekonomicznych: S. Stępka i inni: 50 lat Wydziału Ekonomiczno-Rolniczego. Wyd. SGGW, Warszawa 2003.

Tabela 1

Charakterystyka społeczno-demograficzna badanej populacji

Wyszczególnienie	Ogółem	
	N = 327	%
Płeć:		
• kobieta	193	59,0
• mężczyzna	134	41,0
Wiek:		
• do 20 lat	59	18,1
• 21–22 lat	199	60,9
• 23–24 lat	68	20,8
• 25 lat i więcej	1	0,3
Kierunek studiów:		
• ekonomia	89	27,2
• finanse i rachunkowość	88	26,9
• logistyka	65	19,9
• zarządzanie	85	26,0
Rok studiów*:		
• I licencjackie	59	18,1
• II licencjackie	92	28,1
• III licencjackie	87	26,6
• I uzupełniające	89	27,2

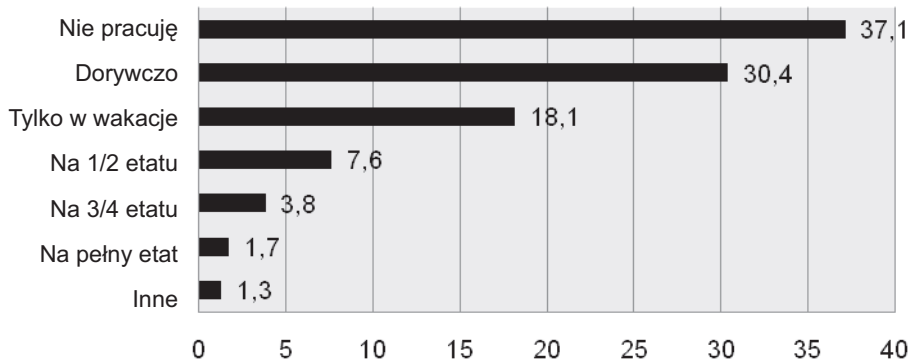
* W badaniach nie wzięli udziału studenci II roku studiów uzupełniających.

Źródło: Badania własne.

Wyniki badań

Pierwszym uwzględnionym w badaniu problemem było poznanie prac podejmowanych przez studentów. Jak wynika z przeprowadzonych badań, prawie 40% respondentów w ogóle nie podejmowało działalności zarobkowej. Blisko 1/3 badanych osób opowiedziało się za pracą dorywczą. 1/5 studentów pracowała w wakacje. Część respondentów (ponad 13%) podejmowała pracę zarobkową w różnych rodzajach etatu (rys.1).

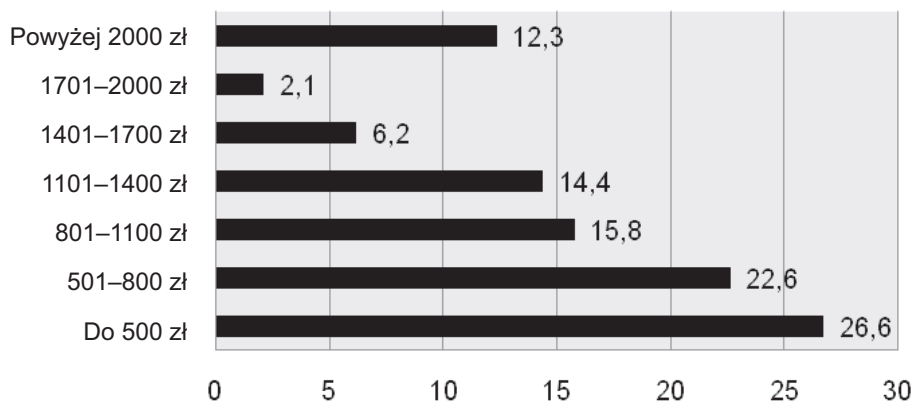
Kolejnym ważnym zagadnieniem było uzyskanie odpowiedzi na temat poziomu otrzymywanych zarobków z wykonywanej pracy. Dochód miesięczny prawie połowy respondentów nie przekraczał 800 zł, co wynikało zdaniem autorów z podjętej pracy dorywczej i wakacyjnej. Prawie 16% badanych studentów otrzymywała wynagrodzenie na poziomie 801–1000 zł, a ponad 14% pensje w wysoko-

Rysunek 1

Rodzaje podejmowanych prac zarobkowych przez osoby badane (w %)

Źródło: Badania własne.

Rysunek 2

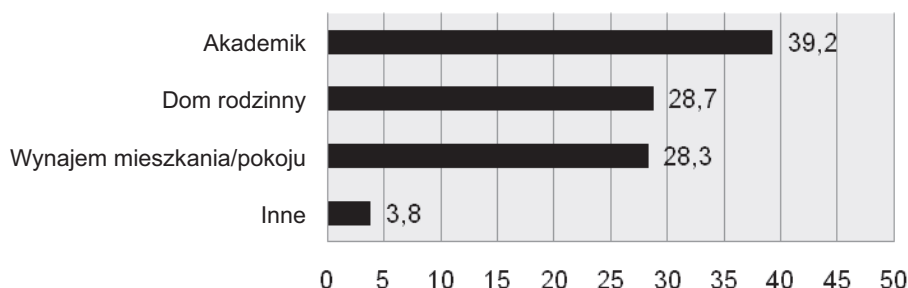
Poziom miesięcznych dochodów netto uzyskany przez osoby podejmujące pracę (w %)

Źródło: Badania własne.

ści 1101–1400 zł. Zarobki ponad 8% respondentów znajdowały się w przedziale 1401–2000 zł. Powyżej 2000 zł otrzymywało ponad 12% badanych osób (rys. 2).

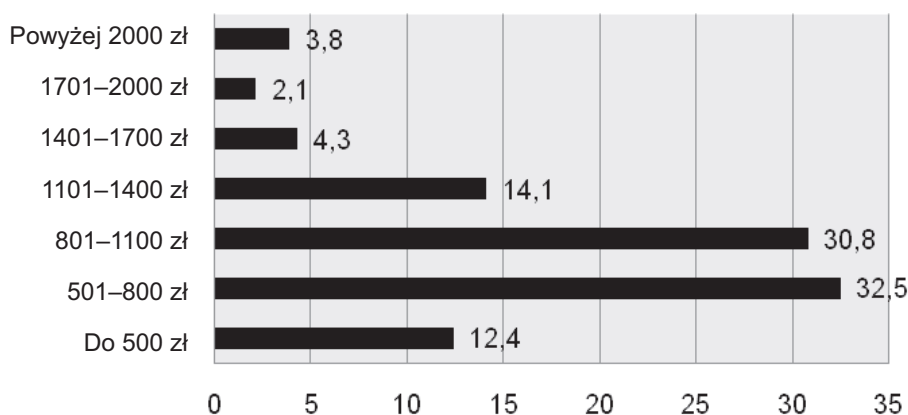
W ramach przeprowadzonych badań empirycznych określono miejsce zamieszkania respondentów podczas studiów. Blisko 40% studentów mieszkała w akademikach, w domu rodzinnym ponad 28% i prawie tyle samo badanych wynajmowało mieszkanie bądź pokój. Pozostałe osoby posiadały własne mieszkanie lub mieszkały u rodziny (rys. 3).

Wydatek w ujęciu ekonomicznym to „każdy rozchód pieniędzy w formie gotówkowej lub bezgotówkowej, którego celem jest zlikwidowanie zobowiązań fi-

Rysunek 3

Miejsce zamieszkania respondentów podczas studiów (w %)

Źródło: Badania własne.

Rysunek 4

Poziom miesięcznych wydatków badanych osób (w %)

Źródło: Badania własne.

nansowych”⁴. W badaniach poszukiwano również odpowiedzi na temat poziomu miesięcznych wydatków studentów. Wydatki większości respondentów (ponad 60%) mieściły się w przedziale od 501 do 1100 zł. Jedynie około 12% studentów wydawało mniej niż 500 zł. Wydatki ponad 14% studentów wynosiły od 1101 do 1400 zł. Pozostałych 10% badanych wydaje miesięcznie ponad 1401 zł. Jak wynika z badań studenci przeznaczają na swoje miesięczne utrzymanie średnio 1000 zł. Spowodowane może to być tym, że studenci nie pracują, a utrzymanie zapewnia im tylko rodzina i najbliższe osoby. Dlatego tak ważnym elementem są

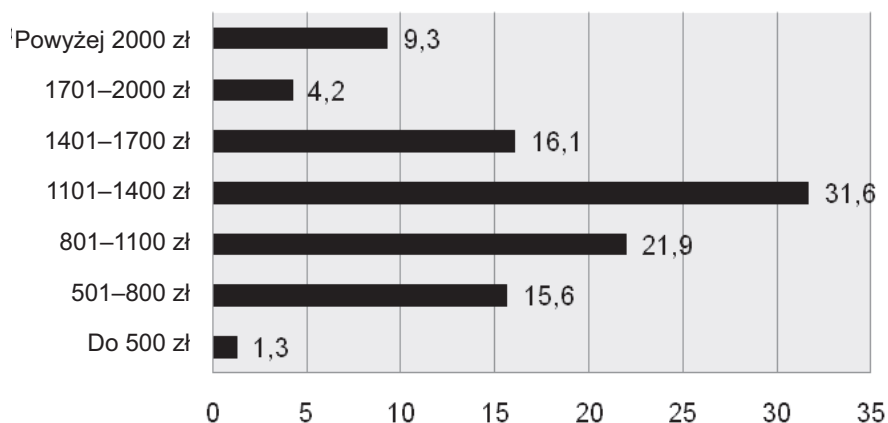
⁴ W. Gos i inni: Słownik ekonomiczny dla przedsiębiorcy w warunkach rynku. Wydawnictwo Znicz, Szczecin 1993, s. 222.

stypendia (naukowe, socjalne, sportowe), które z pewnością pozwalają tej grupie społecznej „podreperować” swój budżet.

Kolejnym zagadnieniem było zbadanie miesięcznego zapotrzebowania na środki finansowe. Większość ankietowanych osób (ponad 30%) było zdania, że potrzebuje na utrzymanie się od 1101 do 1400 zł, prawie 22% opowiedziało się za przedziałem 801–1100 zł. Jak wynika ze wcześniejszego wykresu wydatki studentów są mniejsze niż ich oczekiwane zapotrzebowanie. Tylko ponad 9% respondentów deklarowało, iż na swoje utrzymanie potrzebowało powyżej 2000 zł.

Ważnym zagadnieniem podjętym w badaniach było korzystanie respondentów z kredytów studenckich. Większość badanych nie korzystała z tej formy finansowania (93,7%). Nieliczny odsetek (4,6%) posiadało zaciągnięty kredyt studencki. Pozostała część osób biorących udział w badaniu deklarowała zamiar podjęcia w przyszłości tego typu zobowiązań. Nieubieganie się respondentów o kredyty studenckie może świadczyć, że prawdopodobnie otrzymują oni stypendia uczelniane bądź też uzyskują wystarczającą ilość środków finansowych od rodziny lub z podjętej pracy.

W badaniach podjęto próbę poznania jakiego rodzaju stypendia otrzymują z uczelni, w której studiują. Prawie 1/2 respondentów nie otrzymuje takich środków finansowych z macierzystej uczelni. Najwięcej osób wśród badanych uzyskuje stypendia za bardzo dobre wyniki osiągnięte w nauce. Pozostałe mniej zamożne osoby, o czym z pewnością świadczy dochód rodziny studenta, otrzymują stypendia socjalne, mieszkaniowe, wyżywieniowe. Studenci posiadający bardzo dobre zdolności fizyczne i wysokie osiągnięcia sportowe nagradzani są przez uczelnię stypendiami sportowymi. Osoby te bardzo często reprezentują

Rysunek 5

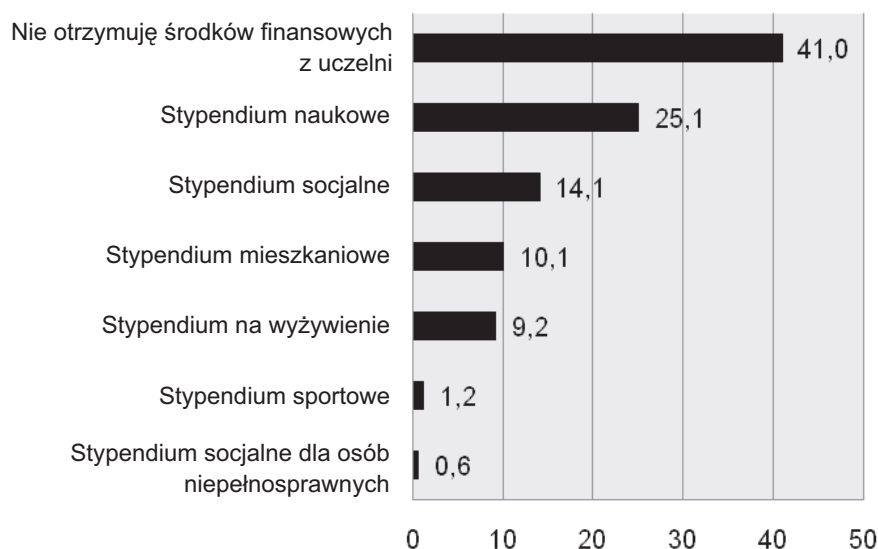
Poziom oczekiwanych miesięcznych środków finansowych potrzebnych na utrzymanie się w Warszawie według studentów (w %)

Źródło: Badania własne.

uczelnię w widowiskach sportowych w kraju i za granicą. Najmniejszy odsetek wśród badanych stanowią osoby niesprawne ruchowo, które zadeklarowały się do korzystania ze stypendiów dla osób niepełnosprawnych. Zauważyć można, iż ta grupa osób coraz częściej podejmuje naukę na uczelniach wyższych (rys. 6).

W kolejnym pytaniu respondenci mieli możliwość oceny sprawiedliwości przyznawania stypendiów uczelnianych. Najbardziej sprawiedliwym według studentów jest system przydzielania stypendiów naukowych, mierzący wyniki w nauce za pomocą średniej arytmetycznej. Studenci wskazali, że najmniej sprawiedliwą formą przyznawania są stypendia socjalne, mieszkaniowe i na wyżywienie.

Respondenci mieli możliwość wypowiedzenia własnych myśli w formie wolnej wypowiedzi. Pytanie otwarte dotyczyło sprawiedliwości przyznawania stypendiów uczelnianych. Studenci pozytywnie ocenili kryteria i system przyznawania tego typu pomocy finansowej, uzasadniając to tym, iż stypendia należą się przede wszystkim osobom najzdolniejszym oraz mniej zamożnym. W swoich wypowiedziach pozytywnie ocenili oni progi otrzymywania stypendiów (osoby mniej zamożne otrzymują najwięcej, zaś wraz ze wzrostem dochodów kwota stypendium maleje). W większości (jak wynika z rys. 7) studenci opowiedzieli się, że najmniej sprawiedliwym systemem przyznawania tej formy pomocy finansowej są kryteria stypendiów socjalnych, na wyżywienie, mieszkaniowych. Składanie nieprawdziwych dokumentów oraz brak systemu sprawdzania ich

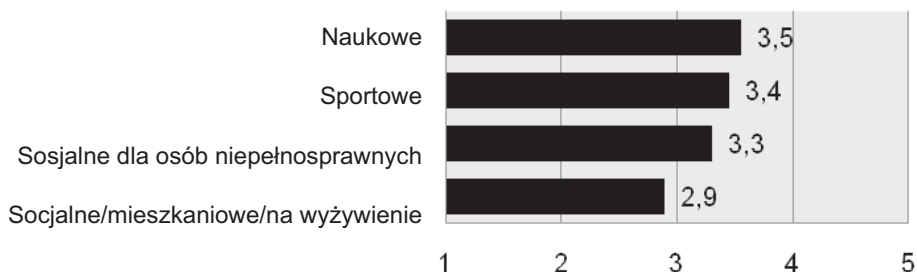

Rysunek 6

Otrzymywane środki finansowe z uczelni przez badane osoby (w %)

*Respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Badania własne.

Rysunek 7

Ocena sprawiedliwości przyznawania stypendiów uczelnianych według badanych osób (5 – zdecydowanie tak, 4 – raczej tak, 3 – nie mam zdania, 2 – raczej nie, 1 – zdecydowanie nie)

Źródło: Badania własne.

wiarygodności to według studentów najczęstsze przyczyny niesprawiedliwego przydziału stypendiów. Ponadto problem w ocenie sprawiedliwości przyznawania stypendiów na podstawie dochodu stanowi fakt, iż duża część osób uzyskuje stypendium tylko dzięki temu, że ich rodzice prowadzą działalność gospodarczą (potrafią odpowiednio ukryć przychody, zwiększając koszty ich uzyskania). Niezadowolenie studentów stanowiły dochody rolników ustalone przez Główny Urząd Statystyczny, które są nieadekwatne do realnych dochodów z gospodarstwa. W przypadku stypendiów socjalnych dla osób niepełnosprawnych studenci uważali, że dużym problemem jest również wiarygodność dokumentów składanych przez potencjalne osoby. Stypendia naukowe i sportowe cieszą się wśród studentów najlepszą opinią o ich przyznawaniu. Otóż respondenci uważają, że są one sprawiedliwie rozdzielane osobom najzdolniejszym, które zapracowały na swój bardzo dobry wynik w nauce lub w sporcie. Niestety dość duży problem stanowią stypendia naukowe przyznawane na I roku studiów uzupełniających. Badane osoby uważają, że jest on niesprawiedliwy, gdyż stypendium przydzielane jest na podstawie otrzymanych ocen z III roku studiów licencjackich. Osoby z innych uczelni mają wyższe średnie z ocen w porównaniu ze studentami Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

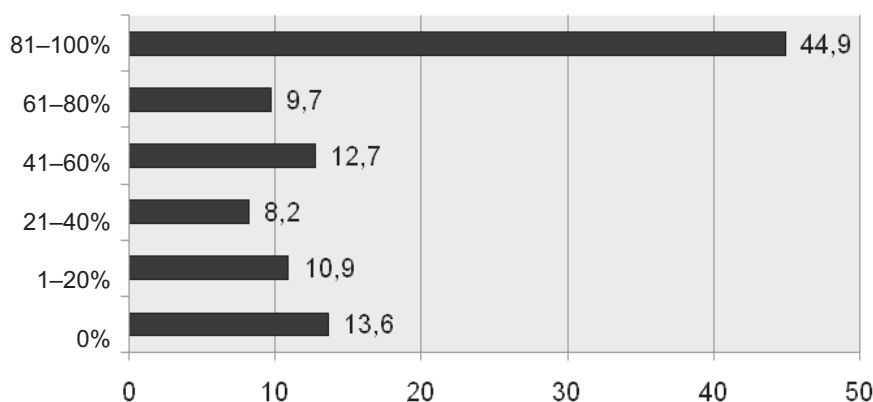
W dalszej części badań respondenci mieli możliwość wskazania innego rodzaju stypendia, które otrzymywali. Prawie wszystkie ankietowane osoby (98,3%) nie uzyskiwały takich środków finansowych. Jedynie 1,7% badanych osób korzystała z pomocy udzielonej przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Kolejnym zagadnieniem podjętym w artykule była pomoc finansowa otrzymywana od rodziny badanych studentów. Prawie 3/4 badanej populacji otrzymywała regularnie środki finansowe od rodziny. Ponad 16% badanych osób była zdania, że co jakiś czas wspiera ją materialnie rodzina. Prawie 14% responden-

tów nie otrzymywała pomocy finansowej od swoich najbliższych. W tym przypadku niezbędne jest podjęcie pracy i otrzymywanie stypendiów uczelnianych.

Ostatnim uwzględnionym w badaniu elementem było uzyskanie odpowiedzi na pytanie: jaką pomoc finansową otrzymują miesięcznie studenci od swoich rodzin? Respondenci mogli wskazać procentową wartość otrzymywanych środków finansowych. Prawie 1/2 badanych deklaruwała, że w większości pomaga im rodzina i najbliższe osoby. Opinie pozostałej części respondentów były podzielone (rys. 8).

Rysunek 8

Uzyskiwana pomoc finansowa od rodziny na miesięczne utrzymanie się studenta (w %)

Źródło: Badania własne.

Rodzina w dużym stopniu przyczynia się do utrzymania studenta. Istotne znaczenie stanowi również w tym przypadku praca zarobkowa i pomoc stypendialna.

Wnioski

Przeprowadzone badania, dotyczące źródeł utrzymania się studentów i oceny systemu przyznawania stypendiów uczelnianych, pozwoliły na wyciągnięcie następujących wniosków:

1. Prawie 60% studentów pracuje zarobkowo podczas podjętych przez siebie studiów.
2. Badane osoby przeznaczają na swoje miesięczne utrzymanie średnio 1000 zł. Spowodowane może to być tym, że studenci nie pracują, a utrzymanie zapewnia im tylko rodzina i najbliższe osoby. Ważnym elementem utrzymania się stanowią stypendia (naukowe, socjalne, sportowe).
3. Większość badanych osób nie korzystała z kredytów studenckich.

4. Prawie 1/2 respondentów nie otrzymuje stypendiów z uczelni, na której studiuje, a pozostałe osoby otrzymują następujące stypendia: za bardzo dobre wyniki osiągnięte w nauce (25,1%), stypendia socjalne (14,1%), mieszkaniowe (10,1%), wyżywieniowe (9,2%), sportowe (1,2%). Studenci niesprawni ruchowo zadeklarowali się, że otrzymują stypendia dla osób niepełnosprawnych (0,6%).
5. Najbardziej sprawiedliwym, według studentów, jest system przydzielania stypendiów naukowych, mierzący wyniki w nauce za pomocą średniej arytmetycznej. Studenci wskazali, że najmniej sprawiedliwe są kryteria przyznawania stypendium socjalnego, mieszkaniowego i na wyżywienie.
6. Prawie 3/4 badanej populacji otrzymywała regularnie środki finansowe od rodziny. Ponad 16% badanych osób była zdania, że co jakiś czas wspiera ją materialnie rodzina. Prawie 14% respondentów nie otrzymywała pomocy finansowej od swoich najbliższych.

Literatura

- GOS W. i inni: Słownik ekonomiczny dla przedsiębiorcy w warunkach rynku. Wydawnictwo Znicz, Szczecin 1993.
- STĘPKA S. i inni: 50 lat Wydziału Ekonomiczno-Rolniczego. Wyd. SGGW, Warszawa 2003.
- Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, Dz.U. 2005 r. Nr 164, poz. 1365.

The sources of students' livelihood and evaluation of the scholarships' awarding system at the Economic Sciences Faculty at Warsaw University of Life Sciences

Abstract

In this article, the sources of students financial ability and assessment of scholarship granted at Warsaw University of Life Sciences were presented. The research indicates that approximately 94% of respondents didn't use the student's loans and almost half of the respondents didn't receive the scholarships from the university during their studies. It can be observed, that the most just is the system of granting scientific scholarships, and the least fair are the social, housing or maintenance scholarships. Almost three quarters of the researched population received financial support from their families.